

STAVANGER KOMMUNE

Kunnskapsdepartement
Postboks 8119 Dep

0032 OSLO

Oppvekst og levekår
Oppvekst

Postadr.: Postboks 8001, 4068 Stavanger
Besøksadr.: Ny Olavskleiv 6
Telefon: 51508500. Faks: 51508555
E-post: postmottak.oppvekst@stavanger.kommune.no
www.stavanger.kommune.no
Org.nr. NO 964 965 226

DERES REFERANSE

VÅR REFERANSE
BRB-08/10

ARKIVNR.
B10 &13

JOURNALNR.
6849/08

DATO
03.02.2008

FORSLAG TIL ENDRINGER I OPPLÆRINGSLOVEN - HØRINGSUTTALELSE FRA STAVANGER KOMMUNE

Vi viser til departementets høringsbrev.

Høringsnotatet om forslag til endringer i opplæringslovens §§ 2-3, 2-3a og 2-4 ble behandlet av Stavanger formannskap i møte 31.01.08. Formannskapet vedtok følgende høringsuttalelse:

1. *Formannskapet slutter seg ikke til forslaget til nytt navn på faget og til forslaget om endring i opplæringslovens paragraf 2-3. Dommen i EMD krever ikke en navneendring. Kristendom har kvantitativt mest plass i undervisningen, noe også EMD godtar. Vi mener derfor navnet "Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap" beskriver fagets innhold på en god måte og bør derfor beholdes.*
2. *Stavanger formannskap er enig i at det er nødvendig med god informasjon både om fritaksretten og om innhold og arbeidsmåter i faget. Denne informasjonsplikten må være forankret i opplæringsloven. Vi slutter oss derfor til den foreslåtte endring i opplæringslovens paragraf 2-3a.*
3. *Formannskapet vil fortsatt ha en egen lovparagraf om undervisningen i dette faget. Vi vil at Stortinget fortsatt bør ha innflytelse på fagets innhold. Fagets særstilling i loven bør derfor beholdes.*

Rådmannens saksutredning og saksprotokoll fra formannskapets behandling følger vedlagt.

Med hilsen

Inger Østensjø
rådmann

Eli Gundersen
skolesjef

Bjarne Roar Birkeland
saksbehandler

Oppvekst og levekår

Postadr.: Postboks 8001, 4068 Stavanger
Besøksadr.: Ny Olavskleiv 6
Telefon: 51508500. Faks: 51508555
E-post: postmottak.oppvekst@stavanger.kommune.no
www.stavanger.kommune.no
Org.nr. NO 964 965 226

Saksprotokoll

REFERANSE	ARKIVNR.	JOURNALNR.	DATO
BRB-08/10	B10 &13	6785/08	01.02.2008

Utvalg:	Stavanger formannskap
Møtedato:	31.01.2008
Sak:	3030/08

Resultat: Dissens

Arkivsak: 08/10
**FORSLAG TIL ENDRINGER I OPPLÆRINGSLOVEN -
HØRINGSUTTALELSE FRA STAVANGER KOMMUNE**

Behandling:

Marcela Molina (SV) fremmet følgende endringsforslag på vegne av Ap, V og SV til pkt. 1 i gjeldende innstilling:

”I samsvar med kulepunkt 1 i rådmannens konklusjon:

- Stavanger formannskap slutter seg til forslaget til nytt navn på faget og til forslaget om endring i om endring i opplæringslovens paragraf 2-3.”

Votering:

Punktvis votering:

Pkt. 1 fellesforslaget fra Ap, V, SV fikk 8 stemmer (H (1), Ap, V, SV).

Pkt. 2 ble enstemmig vedtatt.

Pkt. 3 ble vedtatt mot 1 stemme (SV).

Gjeldende innstilling fikk 11 stemmer (H (6), KrF, Frp, Sp).

Formannskapets flertallsvedtak:

1. Formannskapet slutter seg ikke til forslaget til nytt navn på faget og til forslaget om endring i opplæringslovens paragraf 2-3. Dommen i EMD krever ikke en navneendring.

Kristendom har kvantitativt mest plass i undervisningen, noe også EMD godtar. Vi mener derfor navnet "Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap" beskriver fagets innhold på en god måte og bør derfor beholdes.

2. Stavanger kommune avgir høringsuttalelse i samsvar med rådmannens innstilling.
3. Formannskapet vil fortsatt ha en egen lovparagraf om undervisningen i dette faget. Vi vil at Stortinget fortsatt bør ha innflytelse på fagets innhold. Fagets særstilling i loven bør derfor beholdes.

Leif Johan Sevland
ordfører

Mona Stang
fung leder politisk sekretariat

Saksfremlegg

STAVANGER KOMMUNE

REFERANSE	ARKIVNR.	JOURNALNR.	DATO
BRB-08/10-2	B10 &13	1116/08	07.01.2008

Saken behandles i følgende utvalg:	Sak nr.:	Møtedato:	Votering:
Innvandrerrådet	/	16.01.2008	
Kommunalstyret for oppvekst	/	22.01.2008	
Kommunalutvalget (AU/FSK)	/	29.01.2008	
Stavanger formannskap	/	31.01.2008	

FORSLAG TIL ENDRINGER I OPPLÆRINGSLOVEN - HØRINGSUTTALELSE FRA STAVANGER KOMMUNE

Forslag til vedtak:

Stavanger kommune avgir høringsuttalelse i samsvar med rådmannens innstilling

FORSLAG TIL ENDRINGER I OPPLÆRINGSLOVEN - HØRINGSUTTALELSE FRA STAVANGER KOMMUNE

Saken krever informasjonstiltak:	X	Ja	Nei
---	----------	-----------	------------

Hva saken gjelder

Kunnskapsdepartementet har foreslått endringer i opplæringslovens §§ 2-3, 2-3a og 2-4. Disse paragrafene handler direkte eller indirekte om KRL-faget, om fagets innhold og om hvordan opplæringen i faget skal praktiseres.

Endringsforslagene er sendt ut på høring, bl.a. til kommunene. Forslag til høringsuttalelse fra Stavanger kommune legges med dette fram for kommunalstyret og formannskapet til behandling. Selve høringsnotatet følger saken som uttrykt vedlegg.

Bakgrunn

Fagets historie

Kristendomskunnskap med religions- og livssynsorientering (KRL) ble innført som obligatorisk fag i grunnskolen fra skolestart 1997-1998. Formålet var å få til et samlende skolefag, et fag som skulle gi kunnskap om religioner og livssyn, ikke opplæring til en bestemt tro. Faget skulle medvirke til å gi innsikt, respekt og dialog og fremme forståelse og toleranse i religiøse og moralske spørsmål. Det var en forutsetning at undervisningen skulle gjennomføres med respekt for livssynsbakgrunnen til elevene, stimulere til allsidig danning og være med på å skape felles kulturelle referanserammer.

For å unngå å komme i konflikt med elevers/foreldres rett til et fritt livssynsvalg, ble det gitt anledning til fritak fra de delene av undervisningen som den enkelte opplevde som utøvelse av annen religion eller tilslutning til annet livssyn.

Faget og fritaksreglene har senere vært behandlet av Stortinget i flere sammenhenger. Som følge av disse behandlingene er reglene for fritak endret (med virkning fra oktober 2001), og innholdet i selve faget ble forenklet (med virkning fra skoleåret 2002-03). Navnet på faget ble endret til kristendoms-, religions- og livssynskunnskap.

Rettsbehandling

Allerede fra starten førte KRL-faget til kritikk fra ulike tros- livssynssamfunn. I 1998 ble staten saksøkt med krav om rett til fullt fritak fra faget. Saken er behandlet i alle norske rettsinstanser og senere i FN's menneskerettskomité og for Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD). Av disse er det dommen fra Den europeiske menneskerettsdomstolen som vil ha størst betydning for vår praksis. Norge som stat er bundet av Den europeiske menneskerettskonvensjonen, og en dom i Den europeiske menneskerettsdomstolen går foran annen norsk lovgiving.

Dom i Den europeiske menneskerettsdomstolen

EMD fastslår i sin dom at KRL-faget i grunnskolen i Norge (i alle fall slik det var ved innføringen) krenker Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK). Dommen understreker imidlertid at de overordnede formålene med KRL-faget er i samsvar med prinsippene om pluralisme og objektivitet i EMK.

Dommen slår videre fast at selv om kunnskap om kristendommen utgjør ein større del av pensum enn andre religioner og livssyn, er ikke det i seg selv i strid med prinsippet om pluralisme og objektivitet. Men EMD finner at det er kvalitative forskjeller i undervisningen i kristendom sammenlignet med de andre delene av faget. På denne bakgrunnen konkluderer domstolen med at kristendomselementene *samlet* er i strid med EMK. Dommen omtaler også deltagelse i religiøse aktiviteter (bønn, salmesang, gudstjenester og lignende) og uttrykker bekymring, spesielt for de yngste elevene.

Departementets forslag til lovendringer

Som nevnt ovenfor er en dom i Den europeiske menneskerettsdomstolen overordnet norsk lov, og dommen må derfor følges opp ved at faget og undervisningen i faget blir endret. Det betyr at det må foretas endringer i opplæringsloven. Det vil senere også bli foretatt endringer i læreplanen for faget.

Fritaksordningen (Oppl.loven § 2-3a)

Departementet mener at Den europeiske menneskerettsdomstolen bygger sin dom på fritaksordningen slik den var formulert og ble praktisert ved innføringen av KRL-faget i 1997. Fritaksordningen ble endret i 2005 på grunnlag av uttalelsen fra FN's menneskerettskomité, og de endringene som ble foretatt da, imøtekommer etter departementets mening langt på vei kritikken i dommen fra EMD. EMD poengterer imidlertid foreldrenes behov for informasjon om innhold og arbeidsmåter for å kunne melde fritak. Denne retten har hittil ikke vært lovfestet.

Departementet setter etter dette fram forslag om at opplæringslovens paragraf 2-3a skal lyde (endringer i kursiv):

§ 2-3a. Fritak frå aktivitetar m.m. i opplæringa

Elevar skal etter skriftleg melding frå foreldra få fritak frå dei delar av undervisninga ved den enkelte skolen som dei ut frå eigen religion eller eige livssyn opplever som utøving av ein annan religion eller tilslutning til eit anna livssyn, eller som dei på same grunnlag opplever som støytande eller krenkjande. Det er ikkje nødvendig å grunngi melding om fritak etter første punktum.

Det kan ikkje krevjast fritak frå opplæring om kunnskapsinnhaldet i dei ulike emna i læreplanen. Dersom skolen på eit slikt grunnlag ikkje godtek ei melding om fritak, må skolen behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova.

Skolen skal ved melding om fritak sjå til at fritaket blir gjennomført, og leggje til rette for tilpassa opplæring innanfor læreplanen.

Skoleeigaren skal årleg informere elevane og foreldra til elevar under 15 år om reglane for fritak *og om innhaldet i opplæringa*.

Elevar som har fylt 15 år, gir sjølv skriftleg melding som nemnt i første ledd

Lovparagrafen om faget Kristendoms-, religions og livssynsskunnskap (Oppl.loven § 2-4)

KRL-faget har, som det eneste faget i skolen, formål og innhold regulert i opplæringsloven. I sin dom har Den Europeiske menneskerettsdomstolen gjort en grundig gjennomgang av denne paragrafen i loven. EMD konkluderer med at når en ser helheten i formålet med opplæringen, formuleringen i opplæringsloven § 2-4 og de andre rammene om faget i sammenheng, er det kvalitative forskjeller mellom opplæringen i kristendomskunnskap og de andre elementene i faget, noe som er i strid med EMK.

Departementet mener det er grunn til å vurdere om det i det hele tatt er nødvendig med en egen lovparagraf om KRL-faget. En slik lovfesting gir KRL-faget preg av å vere et særskilt fag, ikke et ordinært skolefag. Formålet for alle fag er regulert i læreplanen, som er en bindende forskrift. Det gjelder også for KRL-faget. Primært kunne derfor § 2-4 tas ut av opplæringsloven.

På bakgrunn av at Norge har fått en dom mot KRL-faget, mener departementet likevel at det kan være gode grunner til å ha en særskilt ordning for å sikre at KRL-faget er i samsvar med menneskerettene. Det foreslås derfor å beholde lovparagrafen, men å utforme den slik at den sikrer en objektiv, kritisk og pluralistisk undervisning slik dommen i EMD forutsetter. I tillegg foreslås at de leddene som regulerer innholdet i faget, blir tatt ut av loven. Fagets innhold bør være fastsatt i læreplanen som for de andre fagene.

Navnet på faget har tidligere blitt kritisert, fordi kristendommen er nevnt spesielt og fordi etikkdelen ikke framgår av navnet. Departementet foreslår derfor å endre navnet på faget til *religion, livssyn og etikk*. Dette vil ha en viktig funksjon for å vise likeverdet mellom ulike religioner og livssyn. Det vil også gi stort samsvar med navnet på faget i videregående opplæring. Forslaget om nytt navn krever endring i opplæringslovens § 2-3 i tillegg til endringene i § 2-4.

Departementet setter etter dette fram forslag om at opplæringslovens paragraf 2-4 skal lyde (endringer i kursiv):

§ 2-4. Undervisninga i faget *religion, livssyn og etikk*

Religion, livssyn og etikk er eit ordinært skolefag som normalt skal samle alle elevar. Undervisninga i faget skal ikkje vere forkynnande.

Undervisninga i *religion, livssyn og etikk* skal bidra til forståing, respekt og evne til dialog mellom menneske med ulik oppfatning av trudoms- og livssynsspørsmål.

Den som skal undervise i *religion, livssyn og etikk*, skal presentere *ulike verdsreligionar og livssyn på ein objektiv, kritisk og pluralistisk måte* ut frå deira eigenart. Dei same pedagogiske prinsippa skal leggjast til grunn for undervisninga i dei ulike emna.

Innhold og vurdering i grunnskoleopplæringa (Oppl.loven § 2-3)

Foreslått endring i denne paragrafen gjelder bare navnet på faget. Når det gjelder departementets vurdering vises til kommentar ovenfor. Departementet foreslår at opplæringslovens paragraf 2-3 skal lyde (endringer i kursiv):

§ 2-3. Innhald og vurdering i grunnskoleopplæringa

Grunnskoleopplæringa skal omfatte *religion, livssyn og etikk*, norsk, matematikk, framandspråk, kroppsøving, kunnskap om heimen, samfunnet og naturen, og estetisk, praktisk og sosial opplæring. Ein del av undervisningstida etter § 2-2 kan brukast til fag og aktivitetar som skolen og elevane vel, til leirskoleopplæring og til opplæring på andre skolar eller på ein arbeidsplass utanfor skolen. Kommunane avgjer sjølv korleis timar ut over minstetimetallet gitt i forskrifter etter § 2-2 skal brukast.

(Resten av paragrafen er foreslått uendret)

Rådmannens vurdering

Rådmannen oppfatter det slik at formålet med de foreslåtte lovendringene er å følge opp dommen i Den europeiske menneskerettsdomstolen. Opplæringsloven bør understreke at faget er et ordinært

skolefag der innholdet er fastsatt i læreplanen og der formuleringen i lovparagrafen sikrer en undervisning i faget i samsvar med menneskerettene.

Ut fra dette har rådmannen ikke noen merknader til forslaget til nytt navn på faget eller forslaget om å lovfeste retten til informasjon om innhold om arbeidsmåter som grunnlag for en respektfull praktisering av fritaksretten.

Imidlertid ser ikke rådmannen noen grunn til å opprettholde en egen paragraf i opplæringsloven om innholdet i dette faget. Som departementet antyder skal formålet for alle fag være regulert i læreplanen, som er en bindende forskrift. En egen paragraf om "Religion, livssyn og etikk" vil gi faget preg av å vere et særskilt fag, ikke et ordinært skolefag. Rådmannen anbefaler derfor at § 2-4 tas ut av opplæringsloven.

Forslag til høringsuttalelse fra Stavanger kommune

Stavanger formannskap mener at opplæringsloven bør understreke at faget "Religion, livssyn og etikk" er et ordinært skolefag som skal omfatte alle elever. Undervisningen i faget må ikke være i strid med menneskerettene. På denne bakgrunn vil formannskapet uttale:

- Stavanger formannskap slutter seg til forslaget til nytt navn på faget og til forslaget om endring i opplæringslovens paragraf 2-3.
- Stavanger formannskap er enig i at det er nødvendig med god informasjon både om fritaksretten og om innhold og arbeidsmåter i faget. Denne informasjonsplikten må være forankret i opplæringsloven. Vi slutter oss derfor til den foreslåtte endring i opplæringslovens paragraf 2-3a.
- Som ordinært skolefag, skal formålet for og innholdet i faget "Religion, livssyn og etikk" være fastsatt i læreplanen. Vi ser ikke lenger noe grunnlag for å opprettholde en egen lovparagraf om undervisningen i dette faget. Stavanger formannskap foreslår derfor at lovens § 2-4 tas bort.

Inger Østensjø
rådmann

Eli Gundersen
skolesjef

Bjarne Roar Birkeland
saksbehandler